

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА НАРОДНИХ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ВОКАЛУ

**РОМАН МИХАЦЬ, ВОЛОДИМИР САЛІЙ,
НАТАЛІЯ СТОРОНСЬКА**

МІНІАТЮРИ ДЛЯ КЛАРНЕТА У СУПРОВОДІ ФОРТЕПІАНО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Дрогобич
2019

УДК 780.643.1:780.616.432

М 69

*Рекомендовано до друку вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 11 від 31.10.2019 р.)*

Рецензенти:

Душний А. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедру народних музичних інструментів та вокалу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти, заслужений діяч естрадного мистецтва України;

Чумак Ю. В. – кандидат мистецтвознавства, викладач-методист, диригент оркестру українських народних інструментів, директор Дрогобицького музичного коледжу імені Василя Барвінського, лауреат міжнародних конкурсів.

Мініатюри для кларнета у супроводі фортепіано : навчально-методичний посібник / [упор. Р. Михаць, В. Салій, Н. Сторонська]. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. – 46 с.

Навчально-методичний посібник підготовлений відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Основний музичний інструмент : Духові інструменти» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність 014. Середня освіта (Музичне мистецтво). У навчально-методичному посібнику подаються мініатюри для кларнета В. Салія та Н. Сторонської, упорядковані педагогами та виконавцями, кандидатом педагогічних наук, доцентом Михацем Р.М., кандидатом педагогічних наук, доцентом Салієм В.С. та провідним концертмейстером Сторонською Н.З..

Видання адресоване студентам та викладачам вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації, керівникам творчих колективів.

© Михаць Р., Салій В.,
Сторонська Н., 2019
© Дрогобич, 2019

Жанр «мініатюра»

Музичною мініатюрою називають будь-яку невелику інструментальну п'єсу, звучанням приблизно до п'яти хвилин. Досить часто мініатюрам дають назву – жанрову (інтермецо, ноктюрн, прелюдія, експромт, етюд та ін.) або поетичну (наприклад, «Листок з альбому»). Іноді лаконізм форми поєднується з танцювальним характером музики (в жанрі вальсу, мазурки). Хоча мініатюри є самостійними п'єсами, вони тяжіють до об'єднання в серії або цикли.

Жанр мініатюри проявив себе у багатьох особливостях свого побутування. Перш за все, відзначимо практично повну відсутність виконань: значна частина музики, написана в даному жанрі, так і залишилась непочутою. «Океан» музики, що вміщує у собі сотні тисяч п'єс, не лише ніколи не звучав на малих і великих сценах, але й практично не отримав виконавського втілення навіть у навчальних умовах. До теперішнього часу безліч мініатюр, які входять у репертуар виконавців, у тому числі в рамках навчального процесу, проходять досить повільний процес популяризації.

Однак, саме у виконавській та педагогічній сферах, роль мініатюри неможливо переоцінити. Для виконавця вона важлива, насамперед, тим, що притаманна їй емоційно-образна змістовність, яка виявляє саму суть музичного мистецтва, сприяє формуванню найважливіших виконавських якостей – артистизму, безпосередності та особливої виразності ігрового начала. П'єси, які виконуються «на біс», є своєрідною «післямовою до концерту», в якому розкриваються найтонші, найглибші та одночасно найяскравіші риси артистичної натури. Мініатюра постійно присутня у класі фортепіано, де п'єси складають невід'ємну частину репертуару протягом усього музичного навчання, сприяючи вирішенню цілого спектру мистецьких та методичних завдань.

Парадоксальність існування мініатюри проявилася у ставленні до неї з боку самих композиторів, багато з яких до недавнього часу не вважали обов'язковим датувати створення своїх дрібних фортепіанних творів. З цієї

причини, на сьогоднішній день, значну кількість п'єс вітчизняних авторів неможливо помістити в єдиний каталог – зусилля по виявленню точних хронологічних дат створення тієї чи іншої мініатюри поки не принесли результату. Мало допомагають у цьому відношенні і біографічні статті про композиторів, опубліковані в безлічі довідкових та енциклопедичних виданнях. Їх автори, як правило, обмежуються загальною вказівкою на наявність у композитора численних фортепіанних п'єс, часто без згадки назв чи іншої конкретизації.

Наукові знання в даній області торкаються в основному проблем, пов'язаних з датуванням і хронологічною періодизацією матеріалу, а також з практичними аспектами застосування мініатюри, які стосуються педагогічної та концертної сфер її існування. За межами спеціального вивчення виявляються такі важливі аспекти жанру, як його розвиток, пріоритети в області змісту і засобів художньої виразності, а також здатність до відображення провідних стильових тенденцій часу.

Існує суперечлива ситуація, яка полягає в тому, що за мініатюрою закріпилась репутація другорядного жанру, який знаходиться в стороні від магістральних шляхів розвитку музичного мистецтва, та, водночас, надзвичайно затребуваного композиторами, отримуючи підтвердження в чисельності опусів та їх художньому різномаятті. На наш погляд, це протиріччя пояснюється унікальною здатністю мініатюри до фіксації найтонших почуттів людської душі, які виявляють одну з головних ідей мистецтва: відображення унікального і неповторного внутрішнього світу особистості. Саме здатність до вираження потаємного є тією вічно актуальною темою, яка продовжує своє життя в мистецтві, незалежно від декларованих соціальних переваг.

Від упорядників

1

Vivo, energico

Clarinet in B

Piano

f *dim.* *mf*

Detailed description: This system contains the first three measures of the piece. The Clarinet in B part starts with a whole rest in measure 1, followed by a quarter rest in measure 2, and then a melodic line starting in measure 3 with a dynamic marking of *mf*. The Piano part features a rhythmic accompaniment of eighth notes in the bass clef and chords in the treble clef. Measure 1 has a dynamic of *f*, measure 2 has *dim.*, and measure 3 has *mf*. A repeat sign is present at the end of measure 3.

Detailed description: This system contains measures 4 through 6. The Clarinet in B part has a melodic line with a slur over measures 4 and 5, and a fermata over measure 6. The Piano part continues with its rhythmic accompaniment. Measure 4 has a dynamic of *f*, measure 5 has *dim.*, and measure 6 has *mf*. A repeat sign is present at the end of measure 6.

Detailed description: This system contains measures 7 through 9. The Clarinet in B part has a melodic line with a slur over measures 7 and 8, and a fermata over measure 9. The Piano part continues with its rhythmic accompaniment. Measure 7 has a dynamic of *f*, measure 8 has *dim.*, and measure 9 has *mf*. A repeat sign is present at the end of measure 9.

10

mf

13

16

1. 2.

Moderato, giocoso

Clarinet in B

Piano

mf

p

3

mf

mf

7

1.

11 2.

11 *subito p* *cresch.*

11 *subito p* *cresch.*

15

15 *f* *dim.*

15 *mf*

19 1. 2.

19 *mf*

19 1. 2.

3

Andantino, lirico

Clarinet in B

Piano

The score consists of three systems. The first system (measures 1-2) is in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). The Clarinet in B part has whole rests. The Piano part begins with a piano (*p*) dynamic, featuring a flowing eighth-note accompaniment in the bass and a melody in the treble. The second system (measures 3-4) continues the piano accompaniment. Measure 3 has a forte (*f*) dynamic marking. Measure 4 includes a *m.d.* (mezzo-dolce) marking and a crescendo. The Clarinet in B part has whole rests. The third system (measures 5-6) changes to 7/4 time. The Clarinet in B part has a melodic line with a slur. The Piano part continues with a piano (*p*) dynamic, featuring chords and octaves. The right hand has markings for *8va* (octave) and *8va* with a dashed line.

7

mf *dim.* *cresc.*

9

dim. *p*

11

mf *cresc.*

13

13

m.d. *dim.*

15

15

p *cresch.*

17

17

f *mf*

19

1. 2.

mf *mf*

19

1. 2.

rit.

Detailed description: This musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#). It begins at measure 19 with a melodic line that spans across measures 19 and 20, marked with a hairpin crescendo. A first ending bracket covers measures 20 and 21, leading to a second ending in measure 22. The dynamic markings *mf* are placed below the vocal line. The middle staff is the right-hand piano accompaniment in treble clef, starting with a whole note chord in measure 19 and moving to eighth-note patterns in measures 20 and 21. The bottom staff is the left-hand piano accompaniment in bass clef, featuring a continuous eighth-note arpeggiated pattern throughout measures 19, 20, and 21. A first ending bracket covers measures 20 and 21, leading to a second ending in measure 22. The dynamic marking *rit.* is placed above the left-hand staff in measure 22. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 22.

Sostenuto, leggero

Clarinet in B

Piano

mf

3

3

5

mf

5

9

p

cresch.

9

p

cresch.

17

17

rit.

13

13

mf

5

Animato, espressione

Clarinet in B

Musical score for Clarinet in B and Piano, measures 1-4. The Clarinet in B part consists of four measures of whole rests. The Piano part is in 3/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). It begins with a piano (*p*) dynamic and a crescendo leading to a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in both hands.

Musical score for Clarinet in B and Piano, measures 5-8. The Clarinet in B part consists of four measures of whole rests. The Piano part continues with a forte (*f*) dynamic. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in both hands, with a crescendo leading to a forte (*f*) dynamic.

Musical score for Clarinet in B and Piano, measures 9-12. The Clarinet in B part features a melodic line starting in measure 9, marked with a section sign (§) and a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The Piano part continues with a piano (*p*) dynamic and a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in both hands, with a crescendo leading to a mezzo-forte (*mf*) dynamic. A marking "m.d." is present in measure 10.

13

cresc. *dim.* *p*

m.d.

17

f *dim.*

mf

21

mf *dim.* *p*

25

cresch.

29

dim.

33

cresch. *dim.*

p

37

37 *mp* *rit.* *p*

p *rit.* *pp*

6

Adagio, tranquillo

Clarinet in B

Piano

p *m.d.*

p *sempre m.d.*

mf

The musical score is for a piece in 2/4 time, marked 'Adagio, tranquillo'. It features a Clarinet in B and a Piano. The piano part has a consistent accompaniment of eighth-note chords in the right hand and a more complex bass line in the left hand. The Clarinet part is mostly silent in the first system, then enters in the second system with a melodic line. Dynamics range from piano (p) to mezzo-forte (mf). The piano part includes markings for 'm.d.' (mezzo-dolce) and 'sempre m.d.'. The score is divided into three systems of four measures each, with measure numbers 5 and 9 indicating the start of the second and third systems respectively.

13

13

mp

17

17

p

21

21

p

25

mp *dim.* *rit.* *p*

rit.

Moderato, elegiaco

Clarinet in B

Piano

The musical score consists of three systems. The first system shows the Clarinet in B with a whole rest and the Piano with a piano (*p*) accompaniment. The second system shows the Clarinet in B with a melodic line starting at measure 4, marked *mf*, and the Piano accompaniment marked *mp*. The third system shows the Clarinet in B continuing its melodic line and the Piano accompaniment marked *m.d.* (mezzo-dolce).

4

4

8

8

p

mf

mp

m.d.

12

Musical score for measures 12-15. The top staff is a single melodic line with a long slur. The piano accompaniment consists of two staves with chords and moving lines.

16

Musical score for measures 16-19. Similar to the previous system, with a melodic line and piano accompaniment.

20

Musical score for measures 20-23. Includes dynamic markings: *subito p rit.* and *pp*.

Comodo, pastorale

Clarinet in B

Piano

The musical score is written for Clarinet in B and Piano. It consists of three systems of music. The first system (measures 1-4) shows the Clarinet in B with a whole rest and the Piano with a melody in the right hand and chords in the left hand, marked *mf*. The second system (measures 5-8) features a melodic line in the Clarinet marked *mf*, and the Piano with a more active accompaniment in both hands, marked *mp* and *m.d.*. The third system (measures 9-12) shows the Clarinet with a long melodic phrase marked *cresch.* and *dim.*, while the Piano continues with its accompaniment.

13

cresc.

m.d.

17

dim.

p

21

p

rit.

Andantino, con anima

Clarinet in B

Piano

mf

5

poco a poco cresc.

5

p

p

9

poco a poco cresc.

9

13

f *mf*

17

mp *p*

21

rit.

10

Allegro, scherzando

Clarinet in B

Piano

mf

3

3

mf

mf

5

5

p

p

7

Musical score for measures 7-8. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature is three sharps (F#, C#, G#). Measure 7 features a melodic line in the treble staff with a slur over it, and a piano accompaniment in the grand staff. Measure 8 continues the melodic line and includes a dynamic hairpin (crescendo) in the piano part.

9

Musical score for measures 9-10. The system consists of three staves. Measure 9 features a melodic line in the treble staff with a slur over it, and a piano accompaniment in the grand staff. Measure 10 continues the melodic line and includes dynamic markings: *f* (forte) in the treble piano part and *mf* (mezzo-forte) in the bass piano part.

11

Musical score for measures 11-12. The system consists of three staves. Measure 11 features a melodic line in the treble staff with a slur over it, and a piano accompaniment in the grand staff. Measure 12 continues the melodic line and includes a dynamic marking: *dim.* (diminuendo) in the treble piano part.

13

cresch.

13

15

dim.

1. 2.

15

Moderato, grazioso

Clarinet in B

Musical score for Clarinet in B and Piano, measures 1-2. The Clarinet in B part is in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 4/4 time signature. It contains two whole rests. The Piano part is in grand staff (treble and bass clefs) with the same key signature and time signature. It begins with a *mf* dynamic. The right hand has a chord of F#4, C#5, and G#5, followed by a quarter note G#4. The left hand has a chord of F#2, C#3, and G#3, followed by a quarter note F#2. A crescendo hairpin spans measures 1 and 2.

Musical score for Clarinet in B and Piano, measures 3-5. The Clarinet in B part has a triplet of eighth notes (F#4, G#4, A4) in measure 3, followed by a quarter note B4 in measure 4, and a quarter note G#4 in measure 5. The Piano part has a *mf* dynamic in measure 3. The right hand has a quarter note G#4 in measure 3, followed by a quarter note F#4 in measure 4, and a quarter note G#4 in measure 5. The left hand has a quarter note F#2 in measure 3, followed by a quarter note G#2 in measure 4, and a quarter note F#2 in measure 5.

Musical score for Clarinet in B and Piano, measures 6-8. The Clarinet in B part has a quarter note G#4 in measure 6, followed by a quarter note F#4 in measure 7, and a quarter note G#4 in measure 8. The Piano part has an *8va* marking above the right hand in measure 6. The right hand has a quarter note G#4 in measure 6, followed by a quarter note F#4 in measure 7, and a quarter note G#4 in measure 8. The left hand has a quarter note F#2 in measure 6, followed by a quarter note G#2 in measure 7, and a quarter note F#2 in measure 8.

9

9

mf

8va

11

f

8va

mf

8va

13

1.

2.

dim.

8va

rit. dim.

8va

rit.

Tempo di marche

Clarinet in B

Piano

Measures 1-2. Clarinet in B part is silent. Piano part begins with a forte (*f*) dynamic. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 4/4.

3

Measures 3-4. Measure 3 begins with a section symbol and a forte (*f*) dynamic. Measure 4 features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The Piano part includes a triplet in the right hand and a steady bass line.

5

Measures 5-6. Measure 5 begins with a piano (*p*) dynamic. Measure 6 features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The Clarinet part has a long note with a slur. The Piano part continues with a triplet in the right hand.

7

Musical score for measures 7-8. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature is three sharps (F#, C#, G#). Measure 7 features a melodic line in the treble staff with a long slur over it, and a piano accompaniment in the grand staff. Measure 8 continues the melodic line and accompaniment.

9

Musical score for measures 9-10. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature is three sharps. Measure 9 features a melodic line in the treble staff with a long slur over it, and a piano accompaniment in the grand staff. Measure 10 continues the melodic line and accompaniment. There are two fermatas at the end of the system.

11

Musical score for measures 11-15. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature is three sharps. Measure 11 features a melodic line in the treble staff with a long slur over it, and a piano accompaniment in the grand staff. Dynamic markings are present: *subito p* in the treble staff and *subito p* in the grand staff at the start of measure 11; *mf* in the treble staff and *mp* in the grand staff at the start of measure 12. Measures 12-15 continue the melodic and accompaniment lines.

15

cresch.

15

3

3

3

3

17

dim.

17

3

3

3

3

3

⌘ ⊕

⌘ ⊕

19

f

19

mf

Fine

Fine

Методичні рекомендації

1. Для передачі емоційного характеру мініатюри, її необхідно виконувати дотримуючись темпових вказівок. Фортепіанний супровід вдало підтримує драматургію та прагнення руху «вперед» мелодії. Не зважаючи на те, що кожна фраза починається з затакту, для зручності при виконанні мініатюри слід опиратись на першу долю наступного такту.

2. Мініатюра, незважаючи на помірний темп, містить у собі елементи жартівливого характеру, про що характеризує синкопований рух мелодії. Тому, для збереження задуму авторів, необхідно чітко виконувати шістнадцяті паузи. Також, при виконанні мініатюри потрібно дотримуватись зазначеної динаміки, що надасть їй своєрідної загадковості.

3. Інструментальна мініатюра містить у собі певну ритмічну складність. Це пов'язано з тим, що метро-ритмічний розмір часто змінюється впродовж усієї мініатюри, навіюючи образ хаотичних роздумів виконавця. Рух мелодії відбувається хвилеподібними лініями, що потребує постійної зосередженості під час виконання мініатюри. Дану інструментальну мініатюру слід пропонувати добре технічно підготовленим студентам.

4. В основі цієї мініатюри лежить постійний секвенційний рух мелодії. Виконувати її потрібно легко, граційно (з посмішкою на обличчі). Своєрідна партія лівої руки у фортепіано допоможе виконувати мініатюру на «одному подиху».

5. Виконання даної мініатюри буде корисним для розвитку дихальної техніки кларнетиста. Гра довгих фраз на одному диханні допоможе у розвитку витривалості духовика. При необхідності фрази можна поділити надвоє. Під час виконання мініатюри важливо дотримуватися прописаної динаміки та загального характеру твору. Протяжна, меланхолійна, задушевна

мелодія є корисною для вироблення правильного дихання, кантилени.

6. Незважаючи на те, що мініатюра написана у мажорній тональності (G – dur), її потрібно виконувати повільно. Виконання коротких фраз при частій зміні дихання робить її доступною для студентів-початківців.

7. У цій мініатюрі елегантно-витончена партія кларнета, у якій переважають половинні та половинні з крапкою тривалості, обрамлена канвою партії фортепіано – безперервним рухом восьмих нот. Основне виконавське завдання полягає у тому, щоб поєднати ці метроритмічні малюнки, дотримуючись смислового навантаження мелодичного візерунку.

8. Інструментальна мініатюра написана у стилі пастушого танцю у помірному темпі. Останню ноту у фразах утримувати на опорі дихання, злегка підсилюючи звучання до наступної фрази. Виконувати потрібно без поспіху, невимушено.

9. Дана мініатюра побудована на стрімкому русі мелодії, довгих фразах, що змушує виконавця економити дихання і робить її складною для виконання. Виконувати потрібно жваво, з натхненням.

10. Мініатюра написана у жартівливому характері, що підкреслює стрибаючий акомпанемент у фортепіано, демонструючи певний відтінок музичного гумору. Під час виконання п'єси ноти потрібно брати коротко, наче рвучи мелодичну лінію.

11. Складність даної мініатюри полягає в тому, що кларнетист повинен виконувати довгі фрази на одному диханні, враховуючи чергування восьмих і половинних нот. Це вимагає добре розвинутого дихального апарату духовика. Задля втілення

художнього задуму мініатюри необхідно створити нерозривну мелодичну лінію.

12. Мініатюра написана в стилі Маршу. Присутність великої кількості стрибків у мелодії ускладнює її виконання. Тому пропонувати п'єсу потрібно студентам, які вже володіють певними технічними та виконавськими навиками. Чітке дотримання виконавцем темпової рівності та запропонованої динаміки повністю відтворять характер твору.

Використана термінологія

A tempo – у початковому темпі.

Adagio – повільно.

Alla marcia – в стилі маршу (*Marche*).

Allegro – весело, швидко, життєрадісно.

Andante – в помірному темпі, крокуючи.

Andantino – трохи швидше ніж *Andante*.

Animato – натхненно, жваво.

Comodo – зручно, без поспіху, невимушено.

Con anima – з душею.

Crescendo – поступово збільшуючи силу звука.

Cresch. – скорочено від *Crescendo*.

Dim. – скорочено від *Diminuendo*.

Diminuendo – поступово зменшуючи силу звука.

Espressione – з виразовістю.

Elegia – жалоба, журба.

Elegiaco – жалібно, сумно.

Energico – енергійно, рішуче.

Fine – кінець.

Giocoso – грайливо.

Grazioso – граційно.

Leggiero – легко, граційно.

Lirico – лірично.

M.d. (mano destra) – виділений фрагмент виконує права рука.

M.s. (mano sinistra) – виділений фрагмент виконує ліва рука.

Marche – ходіння, рух.

Moderato – помірно, стримано.

Pastorale – пастуший.

Poco a poco – поступово.

Rit. – скорочено від *Ritenuto*.

Ritenuto – поступово сповільнюючи.

Scherzando – грайливо.

Scherzo – жарт.

Sempre – завжди, постійно, весь час.

Sostenuto – стримано.

Subito – раптово.

Tempo di marche – в темпі маршу (*Marche*).

Tranquillo – спокійно.

Vivo – жваво.

Рекомендована література

1. Абаджян Г. А. Новая методика обучения игре на духовых инструментах. – Харьков : Харьковский инст. искусств им. И. П. Котляревского, 1981. – 26 с.
2. Алтухов В. Гами і вправи для розвитку техніки гри на кларнеті : навчальний посібник / В. Алтухов. – Харків : ХДУМ ім. І. П. Котляревського, 2009. – 254 с.
3. Апатский В. Н. Основы теории и методики духового музикально-исполнительского искусства / В. Н. Апатский. – К. : НМАУ им. П. И. Чайковского, 2006. – 432 с. – (Учебное пособие)
4. Благодатов Г. Кларнет / Г. Благодатов. – М., 1965. – 60 с.
5. Борецький В. Перетворення народно-інструментальної традиції в українській кларнетовій музиці ХХ століття / В. Борецький // Наукові збірки ЛНМА ім. М. В. Лисенка : музикознавчі студії. – Львів : Сполом, 2010. – Вип. 22. – С. 290 – 297.
6. Буркацький З. П. Інструктивно-художній матеріал в системі формування майстерності кларнетиста: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Одеська державна музична академія ім. А. В. Нежданової. – Одеса, 2004. – 16 с.
7. Буркацький З. Про розвиток пальцевої техніки кларнетиста // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 3. – Київ, 1999. – С. 44 – 53.
8. Громченко В. До питання активізації роботи над тембром у виконавців на дерев'яних духових інструментах / В. Громченко // Музикознавча думка Дніпропетровщини. – Дніпропетровськ : Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки, 2010. – С. 133 – 139.
9. Громченко В. Значення творчості композиторів Мангеймської школи у розвитку європейського кларнетового виконавства ХVIII ст. // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України. Зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практ. конференції. – В. 2. – Рівне: Волинські обереги, 2007. – С. 89 – 93.

10. Громченко В. Кларнет у музичній культурі Європи XVIII століття. – Дис... канд. мист. / 17.00.03. – К., 2007. – 215 с., дод.
11. Гурфинкель В. Школа игры на кларнете / В. Гурфинкель. – Киев : Мистецтво, 1965. – 229 с.
12. Давченко А. Г. Исполнительские приёмы и их развитие при игре на духовых инструментах. – Киев: Рукопись, НМАУ им. П. И. Чайковского, 1966. – 16 с.
13. Диков Б. А. Методика обучения игре на духовых инструментах / Б. Диков. – М.: Музгиз., 1962. – 116 с.
14. Диков Б. А. Методика обучения игре на кларнете / Б. Диков. – М.: Музыка, 1983. – 192 с.
15. Кононова Е. Илья Ильич Слатин – основоположник профессионального музыкального образования в Харькове / Е. Кононова // Проблемы взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. – Харків : ХДУМ ім. І. П. Котляревського, 2006. – Вип. 18. – С. 5 – 22.
16. Коробова А. Г. Теория жанров в музыкальной науке: история и современность / А. Г. Коробова; Моск. гос. консерватория им. П. И. Чайковского. – М., 2007. – 173 с.
17. Марценюк Г. П. Методика викладання гри на духових інструментах (становлення і розвиток національних шкіл): Навч. пос. – Ч. I. – Київ : КНУКіМ, 2006. – 60 с.
18. Салій В. С. Художній образ музики у виконавській інтерпретації / Володимир Салій // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [Редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич, 2014. – Вип. 9. – С. 54 – 59.
19. Цуккерман В. А. Музыкальные жанры и основы музыкальных форм / В. А. Цуккерман. – М.: Музыка, 1964. – 159 с.
20. Юферова З. Час розвитку / Левко Колодуб : сторони творчості. – К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2006. – Вип. 50. – С. 31 – 33.

Відомості про упорядників

Роман Михаць народився 20 жовтня 1986 року у м. Дрогобичі Львівської області. 1993 – 2001 рр. навчався у загальноосвітній школі № 9 міста Дрогобича. 2001 – 2005 рр. – студент Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського (диплом з відзнакою). В 2005 році вступив до Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка на I курс музично-педагогічного факультету. В 2009 році закінчив навчання у ДДПУ ім. І. Франка (магістр педагогічної освіти, викладач хорового диригування).

З 2005 року – учасник, соліст: хорової капели «Гаудеамус» ДДПУ ім. І. Франка; Народного чоловічого хору «Боян Дрогобицький»; Народного вокально-хореографічного ансамблю «Пролісок». 2006 – 2008 рр. – художній керівник Народного вокального ансамблю «Журавка» Дрогобицького районного будинку культури. У 2006 році заснував чоловічий вокальний квартет «Підгіряни», з яким брав активну участь у культурно-мистецькому житті університету, міста, а також у всеукраїнських творчих проектах: «Чорнобиль – молодь буде пам'ятати» (Київ, 2008 – 2011); «о. М. Вербицький у музичній спадщині України» (Київ, 2010). Квартет «Підгіряни» - лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, володар «Гран-Прі» Всеукраїнського фестивалю-конкурсу вокально-хорового мистецтва, присвяченого 175-річчю НПУ імені М. П. Драгоманова (Київ, 2010 р.).

З 2009 року – викладач, здобувач кафедри методики музичного виховання та диригування музично-педагогічного факультету ДДПУ ім. І. Франка.

З 2016 року – старший викладач кафедр народних музичних інструментів та вокалу, методики музичного виховання та диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва ДДПУ ім. І. Франка.

У 2018 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Український театральний рух у Східній Галичині в контексті формування національної

ідентичності дітей та молоді (друга половина ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.)» та здобув науковий ступінь кандидата педагогічних наук.

Володимир Салій народився 2 травня 1979 року у Дрогобичі – педагог, акордеоніст, композитор, аранжувальник. Кандидат педагогічних наук (2010), доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка (2011), лауреат міжнародного конкурсу інструменталістів (Португалія, 2002), член творчої спілки «Асоціація діячів естрадного мистецтва України» (2010).

Закінчив Дрогобицьке державне музичне училище ім. В. Барвінського (1998, клас акордеона Т. Кисилевич), музично-педагогічний факультет (2001, клас акордеона С. Процика) та факультет менеджменту і маркетингу (2003) Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка. Згодом вступив до аспірантури при Національному педагогічному університеті ім. М. Драгоманова (2010), після закінчення якої захистив дисертаційне дослідження на тему «Методика роботи над музичним образом у процесі навчання підлітків гри на баяні (акордеоні)» (2010).

Викладав акордеон у дитячій музичній школі (Стебник, 2000 – 2002), одночасно працював на кафедрі народних музичних інструментів та вокалу з 2004 року, соліст гурту «Перехрестя» (2001 – 2005) Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, керівник вокально-інструментальних ансамблів у Дрогобичі та Трускавці (2001 – 2007).

Автор двох аудіо-альбомів: «Чарівні звуки музики» (2005) та «Чорні окуляри» (2006, Дрогобич); вокальних та інструментальних творів для фортепіано (Фантазія), баяна-акордеона (Consuello, Вальс С – dur, «Дитячий альбом баяніста (акордеоніста)»), «Гудзій Віталій. 15 художніх етюдів для гітари» (співупорядник А. Душний (2013), «Гудзій Віталій. П'єси та ансамблі для гітари» (2014), «Педагогічний репертуар для дуету інструменталістів» (співавтор Оксана Бобечко) (2015), «12 художніх вокалізів у супроводі фортепіано» (співавтори Наталія Сторонська та Петро Турянський) (2017), «Дитячий альбом баяніста (акордеоніста) № 2» (2017),

«15 художніх вокалізів у супроводі фортепіано» (співавтор Наталія Сторонська) (2018), публікацій у наукових виданнях з питань методики гри на баяні та сучасної педагогіки.

Наталія Сторонська – піаністка, провідний концертмейстер кафедри народних музичних інструментів та вокалу. Народилася 6 лютого 1974 року у Дрогобичі. Закінчила Дрогобицьку дитячу музичну школу №1 (1989, клас фортепіано І. Макаренко), Дрогобицьке державне музичне училище ім. В. Барвінського (1993, клас М. Бурцева), Львівський вищий музичний інститут ім. М. Лисенка (1998, клас П. Юрженка), аспірантуру при Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І. Франка (2009).

Нагороджена дипломами за участь у конкурсах: «Київський колорит» (2012, м. Київ), «Золота троянда» (2012, 2013, 2016, 2017, м. Львів), «Кришталевий Трускавець» (2013, м. Трускавець), «VII international music competition» (2016, Belgrade – Serbia), «Переяславський дивограй» (2017, Переяслав-Хмельницький), «VIII international music competition» (2017, Belgrade – Serbia).

Автор вокальних творів «12 художніх вокалізів у супроводі фортепіано» (співавтори Володимир Салій та Петро Турянський) (2017), «15 художніх вокалізів у супроводі фортепіано» (співавтор Володимир Салій) (2018), наукових, музикознавчих та публіцистичних статей.

ЗМІСТ

Жанр «мініатюра».....	3
1.....	5
2.....	7
3.....	9
4.....	13
5.....	15
6.....	19
7.....	22
8.....	24
9.....	26
10.....	28
11.....	31
12.....	33
Методичні рекомендації.....	36
Використана термінологія.....	39
Рекомендована література.....	41
Відомості про упорядників.....	43

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**МІНІАТЮРИ ДЛЯ КЛАРНЕТА
У СУПРОВОДІ ФОРТЕПІАНО**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Упорядники:

*Роман Миколайович Михаць,
Володимир Степанович Салій,
Наталія Зенонівна Сторонська*

Головний редактор
Ірина Невмержицька

Нотний набір
Володимир Салій

Музичний редактор
*Володимир Салій,
Наталія Сторонська*

Редактор
Іванна Біблій

Технічний редактор
Ірина Намачинська

Здано до набору 06.11.2019 р. Підписано до друку 12.11.2019 р. Формат 60x90/8. Папір офсетний. Гарнітура Times. Наклад 300 прим. Ум. друк. арк. 5,75. Зам. 136.

Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. (Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від 01.07.2016 р.). 82100 Дрогобич, вул. І.Франка, 24, к. 42, тел. 2-23-78.